

SOFT SKILLS ТА ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ПРІОРИТЕТ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Запорожець Оксана Олександрівна

*кандидат педагогічних наук, вчитель початкових класів,
Комунальний заклад «Харківська гімназія № 88
Харківської міської ради»
м. Харків, Україна*

Булгакова Олена Володимирівна

*вчитель іноземної мови (англійська) першої категорії,
Комунальний заклад «Харківська гімназія № 88
Харківської міської ради»
м. Харків, Україна*

Сучасний світ характеризується стрімкими змінами, цифровізацією та глобалізацією. У таких умовах традиційна модель освіти, орієнтована переважно на засвоєння знань, уже не повною мірою відповідає вимогам суспільства. Усе частіше акцент зміщується з професійних знань *hard skills* на універсальні навички – *soft skills* [1, р. 172]. До *soft skills* належать комунікація, критичне мислення, вміння працювати в команді, адаптивність, креативність, управління часом і емоціями. Особливе місце серед них посідає емоційний інтелект – здатність усвідомлювати власні емоції, керувати ними та враховувати емоції інших людей у процесі взаємодії та прийняття рішень. Сьогодні емоційний інтелект розглядається як одна з ключових складових успіху як у професійній діяльності, так і в особистому житті .

Дослідження Daniel Goleman підтверджують, що емоційний інтелект відіграє важливу роль у досягненні життєвого успіху [2, р. 352]. Особи з розвиненим емоційним інтелектом краще адаптуються до змін, ефективніше працюють у команді, здатні долати стрес і будувати гармонійні міжособистісні стосунки [3, р. 255]. У контексті сучасної освіти розвиток емоційного інтелекту та *soft skills* стає необхідною умовою конкурентоспроможності молодого покоління. Стрімкий розвиток штучного інтелекту зміщує акцент із технічних умінь на «людяність» – емпатію, комунікаційність і відповідальність за етичні рішення [4, р. 152]. Таким чином, емоційний інтелект можна розглядати як ядро *soft skills*. Його розвиток у дітей і підлітків підтримується в межах реформи «Нова українська

школа», де значна увага приділяється формуванню ключових компетентностей, емоційної грамотності та соціальних навичок. Сучасна школа має не лише передавати знання, а й цілеспрямовано розвивати критичне мислення, креативність і здатність до взаємодії. Емоційний інтелект є ключовим чинником життєвого успіху, оскільки безпосередньо впливає на якість міжособистісних відносин, рівень стресостійкості, ефективність лідерства та здатність до співпраці. Особи з розвиненими soft skills краще розуміють емоційний стан інших, здатні запобігати конфліктам або конструктивно їх вирішувати, а також ефективно мотивувати себе й оточення. Це зумовлює необхідність формування не лише інтелектуально розвинутої, а й емоційно зрілої особистості. Водночас традиційна освітня система здебільшого орієнтована на засвоєння теоретичних знань і недостатньо враховує емоційний розвиток учнів та формування їхніх соціальних компетентностей [5, с. 40]. Вона обмежено сприяє розвитку комунікативних навичок і часто зосереджується на індивідуальних результатах, а не на командній взаємодії. У результаті випускники можуть мати високий рівень академічних знань, але відчувати труднощі з їх практичним застосуванням. Ефективна інтеграція soft skills в освітній процес передбачає використання інтерактивних методів навчання: дискусій, проєктної діяльності, рольових ігор і кейс-методів [6, р. 163]. Важливу роль відіграють групові проєкти, дебати, аналіз практичних ситуацій, а також участь у волонтерській діяльності, що сприяє формуванню соціальної відповідальності. Розвиток емоційного інтелекту можливий через систематичну рефлексію, аналіз власних емоцій і поведінки, розвиток емпатії, формування навичок активного слухання та участь у тренінгах з управління стресом. Важливим є створення безпечного освітнього середовища, у якому учні можуть відкрито висловлювати свої думки й почуття без страху осуду, що сприяє їхньому психологічному благополуччю. Ключову роль у цьому процесі відіграє вчитель. Він має бути прикладом емоційної зрілості, підтримувати учнів, стимулювати їх до співпраці та формувати атмосферу довіри. Сучасний педагог виконує не лише функцію трансляції знань, а й виступає фасилітатором розвитку особистості, що відповідає компетентнісному підходу в освіті. Учитель-фасилітатор організовує навчальний процес таким чином, щоб учні активно залучалися до пізнання, самостійно здобували знання та розвивали ключові компетентності. Серед основних викликів сучасної освіти варто виокремити недостатній рівень підготовки педагогів до розвитку soft skills, відсутність чітких критеріїв їх оцінювання, а також перевантаженість навчальних програм. Водночас перспективи розвитку є очевидними: впровадження компетентнісного підходу,

розвиток неформальної освіти та активне використання цифрових технологій відкривають нові можливості для формування універсальних навичок.

Отже, розвиток soft skills та емоційного інтелекту є необхідною умовою формування конкурентоспроможної особистості. Освіта має виходити за межі передачі знань і сприяти всебічному розвитку людини. Перспективним напрямом є використання цифрових технологій та інтерактивних платформ, які сприяють розвитку співпраці, критичного мислення та емоційної взаємодії. Зростання уваги до психологічного благополуччя учнів стимулює впровадження програм соціально-емоційного навчання. Попри наявні труднощі, розвиток soft skills та емоційного інтелекту має значний потенціал і є важливою умовою модернізації освіти та підготовки особистості до життя в умовах швидких змін. Формування таких навичок забезпечує здатність до адаптації, ефективної взаємодії та досягнення професійного успіху. Таким чином, пріоритетом сучасної освіти має стати гармонійне поєднання знань, практичних умінь і емоційної зрілості.

Література:

1. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. Geneva : World Economic Forum, 2016. P. 172.
2. Goleman D. Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ. New York : Bantam Books, 1995. P. 352.
3. Bradberry T., Greaves J. Emotional Intelligence 2.0. San Diego : TalentSmart, 2009. P. 255.
4. OECD. Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills. Paris : OECD Publishing, 2015.p.152.
5. Концепція «Нова українська школа». Міністерство освіти і науки України. Київ, 2016.с. 40.
6. World Economic Forum. The Future of Jobs Report 2020. Geneva : World Economic Forum, 2020. P. 163.